

ELS IMPERATIS D'UN NOU SERVEI PÚBLIC CATALÀ

JOSEP GIFREU

Degà dels Estudis de Comunicació Audiovisual (Universitat Pompeu Fabra)

Presentació

Agraeixo, d'entrada, la invitació dels organitzadors d'aquestes jornades per participar en un debat tan estratègic avui, com és el del servei públic de ràdio i televisió. L'estratègic, no sols per al desenvolupament de la tasca professional dels periodistes, que són uns dels actors centrals en el sentit del canvi social i cultural, sinó també per a la defensa d'un patrimoni d'interès públic que, almenys a Europa, no té substitut possible.

Dono per vistos en les anteriors ponències i taules rodones els factors de la crisi profunda del servei públic a Europa, i em centraré aquí en l'argumentació, per al cas de Catalunya, d'unes línies fonamentals de reforma per fer front a la crisi i superar-la, però a partir de dos pressupòsits igualment determinants: primer, la necessitat del manteniment del servei públic; i segon, la necessitat d'una reforma profunda del servei públic.

Aquesta sèrie d'argumentacions i de propostes han estat presentades per mi mateix davant la comissió creada pel Parlament de Catalunya per a la consideració de l'eventual reforma de la Llei 10/1983, de creació de la CCRTV, en la compareixença com a degà dels Estudis de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra.

Necessitat i complexitat d'una reforma a fons

La necessitat d'una reforma a fons del sistema públic de la ràdio i la televisió a Catalunya sembla indiscutible. La societat catalana ha evolucionat al ritme d'Europa i amb plena consonància amb els grans moviments internacionals induïts per la globalització de les comunicacions i dels mercats audiovisuals i culturals, com també per la incorporació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació a tots els nivells i àmbits de l'activitat social, cultural i econòmica.

De tota manera, si l'amplitud dels canvis en un sector tan viu i dinàmic ja fa difícil la redefinició d'un model politicojurídic vàlid per als pròxims anys, hi ha altres factors que contribueixen a fer encara més difícil aquesta aspiració. Aquests factors són, al meu entendre, tres de principals:

— L'estatus del servei públic català: una qüestió prèvia a la definició d'un model català propi seria redefinir si el model de creació i organització del servei públic català deriva primerament de l'Estatut de ràdio i televisió (o de la llei que el substitueixi) o bé, com en el cas basc, de l'Estatut d'autonomia. Si l'Estatut d'autonomia, o una determinada lectura de l'article 16 EAC, atorga una certa sobirania en el disseny del model bàsic, llavors no cal supeditar la reforma als resultats del nou disseny que derivi de les negociacions a nivell d'Estat. L'ideal seria poder gaudir de competències exclusives en la definició del model d'organització i control, independentment que l'Administració central adjudiqués les freqüències i potències.

— El retard del debat polític a l'Estat: en qualsevol cas, i sobretot si es vol continuar en la línia de dependència que es va assumir en la Llei 10/1983 respecte del disseny de la Llei estatal 4/1980, de l'Estatut de la ràdio i la televisió, el retard d'una nova discussió a fons del futur de RTVE no ajuda a aclarir políticament una proposta viable per a Catalunya. A la falta de voluntat política d'aclariment, se sumen una selva de lleis i regulacions de l'activitat televisiva, amb disposicions obsoletes, incoherents, reformades constantment, que només creen inseguretat i insatisfacció. Caldria una profunda racionalització de tot el quadre legal que afecta la ràdio i la televisió a l'Estat.

— La dificultat d'atendre les necessitats de l'espai cultural català: arrosseguem una greu contradicció de cara a la nostra posició com a cultura i llengua diferenciades en l'Europa i el món del segle XXI. A més de ser una cultura sense estat propi i de demografia reduïda, tenim el nostre espai històric fragmentat políticament i administrativament. Les dificultats de coordinar estratègies i polítiques de suport i de cohesió lingüística i cultural superen la voluntat política, quan n'hi ha, entre les parts implicades. L'enfortiment del sector públic de ràdio i televisió en tot l'espai cultural català resulta avui insubstituïble, ja que, com s'ha demostrat, el sector privat és impermeable a una progressiva normalització del català i de les expressions culturals del nostre àmbit.

A pesar d'aquests factors que treballen en contra d'una redefinició innovadora i agosarada del nou servei públic de ràdio i televisió a Catalunya, cal repensar les noves bases del servei sota una triple mirada: d'una banda, a les grans tendències que s'adopten a Europa; d'una altra, a les demandes emergents de la nostra societat i, de l'altra, a les exigèn-

cies del canvi tecnològic que comporta una nova ecologia de la informació i de les comunicacions.

Propostes per a la reforma del servei públic

Amb aquesta intenció, vaig plantejar i defensar davant la comissió *ad hoc* del Parlament de Catalunya una sèrie de suggeriments i propostes sobre alguns dels eixos que poden ajudar a debatre i a redefinir el nou model de servei públic per a la Catalunya de principis del xxi.

1. Creació d'un holding públic potent

Cal apostar per un model de servei públic que pugui afrontar, com a *holding* d'empreses de capital públic, la concurrència en els mercats audiovisuals interiors (en l'espai cultural català) i exteriors. Significa canviar el model «administratiu» que preval actualment, per un model «industrial», capaç de generar les dinàmiques de producció, de programació, de distribució, de creació de segons mercats, que requereix avui una empresa audiovisual i multimèdia eficient.

2. Un servei públic plenament civil

Cal apostar per un model de servei públic plenament «civil», és a dir, independent de les majories polítiques conjunturals. Una autoritat independent (AI), com per exemple el Consell Català de l'Audiovisual (amb competències molt més substancials que les actuals), prendria les principals decisions executives i de control sobre el grup i les seves empreses. Els membres de l'AI i el seu president haurien de ser elegits pel Parlament amb una majoria qualificada i per un període superior al de la legislatura. Un cop nomenat, aquest organisme tindria plena autonomia política, administrativa i financera, i només estaria subjecte al poder judicial. L'AI seria assistida i controlada per un consell civil (CC), integrat per una àmplia representació de la societat civil.

3. Control per objectius de les filials

Les diferents empreses filials del grup haurien d'operar amb mandats o contractes programa, per exemple, de tres anys de durada. Obtindrien finançament adequat per als objectius concrets acordats per al període. L'acompliment dels objectius i la gestió econòmica haurien de ser controlats per l'AI i pel CC sota indicadors explícits d'implementació. Els direc-

tors de cada filial haurien de respondre de l'eficiència de la seva gestió davant de l'AI i el CC després de cada període.

4. El salt a l'era digital

Aquest model «industrial» ha d'incorporar i explotar les noves potencialitats de les xarxes, sistemes i tecnologies digitals. El nou servei públic ha de reconvertir-se en un grup multimèdia, que ofereixi continguts, programes i serveis a través d'aquests sistemes i xarxes, bo i conservant sempre les prioritats dels criteris de servei públic. Això significa d'entrada oferir els seus programes i serveis en obert i amb caràcter universal (geogràficament i socialment) almenys entre la població catalana.

5. Programació de qualitat i per a grans audiències

Les polítiques de programació han de tendir a un model de difícil equilibri: combinar el *target* o públic objectiu de les grans audiències amb el manteniment d'alts índexs de qualitat dels programes. Aquesta característica és essencial per distingir i preservar la funció específica del servei públic en un context de mercat obert. El bé públic que justifica l'existència d'un servei públic deixaria de ser-ho si fallés una de les dues virtuts: aconseguir bones audiències i conservar uns estàndards de qualitat alts.

6. Finançament ajustat a objectius i publicitat limitada

Les fonts de finançament han de ser proporcionades als objectius marcats al grup i al seu caràcter de públic. L'ideal seria comptar, com en la majoria de països europeus, amb una font bàsica i universal de finançament específic, els ingressos per cànon o taxa de televisió, i amb fonts complementàries com publicitat i patrocini limitats, una proporció del joc i loteries, ajuts públics limitats i vendes de segon mercat. En qualsevol cas, els ingressos per publicitat han de quedar limitats. Si es considera impracticable la introducció del cànon a Catalunya, podria suplir-se per ingressos procedents del joc, les loteries i el tabac, per exemple.

7. Motor de la indústria audiovisual i multimèdia

El grup públic hauria d'assumir, almenys durant alguns anys, el paper de motor i de vertebrador de bona part de la indústria audiovisual i multimèdia de Catalunya i, potser, de tot l'espai cultural català. En aquest sentit, hauria d'incorporar en les seves programacions quotes de produc-

ció independent més altes del 10 % a què obliga la Directriu comunitària TSF. Una quota inicial adequada podria situar-se entorn del 15 % per passar després al 20 % (a la Gran Bretanya, està al 25 %). També hauria d'intervenir especialment en la promoció de la indústria cinematogràfica i del vídeo, sector condemnat a la inanició en cultures febles sense el concurs de la televisió.

8. Necessitat de sinergies a l'espai català i a Europa

Finalment, però no pas per això menys important, el grup hauria de generar sinergies de producció, programació, distribució i creació de segons mercats en dues direccions igualment determinants: d'una banda, a totes les regions de l'espai cultural català, començant especialment pel País Valencià; i de l'altra, arreu d'Europa, singularment entre les cultures febles amb estat o sense, on els seus sistemes audiovisuals públics hagin de fer front els pròxims anys a uns reptes culturals, lingüístics, socials i de democratització com els nostres.

Confio que aquestes modestes aportacions podran contribuir a fer avançar el debat i la formulació d'un nou model de servei públic de l'audiovisual català, apte per al nou segle que ve i capaç de fer-nos visibles com a espai cultural diferenciat a l'Europa unida. Moltes gràcies per la seva atenció.